

«Я маю мужність
і сміливість короля»

КОРОЛЕВА ЄЛИЗАВЕТА I

*Звернення перед боєм двох англійських ополчень
у Тілбері, 8 серпня 1588 р.*

Правління Єлизавети I вважається золотою добою англійської історії. Значною мірою це пояснюється розквітом у той період культури й початком імперського володарювання на морі. Утвердженню міфу про золоту добу королева Єлизавета певною мірою посприяла сама — тим, що, поміж іншого, сміливо виступила проти могутньої іспанської імперії. Дуже відомою стала її надихаюча промова, яку, згідно з історичними документами, вона виголосила в той час, коли Англії загрожувало вторгнення іспанців.

У 1588 р. англійсько-іспанське протистояння сягнуло свого піку. Тридцятирічне правління Єлизавети посилювало розрив Генріха VIII з Римом, англіканська церква

дедалі інтенсивніше переходила до практики протестантизму. У 1570 р. Папа Пій V відлучив Єлизавету від церкви, здійснивши таким чином акт, який формально делегітимізував її як королеву в очах католиків. Страх перед інспірованими іспанцями інтригами, спрямованими на повалення Єлизавети, посилювався, і в 1580 р. були розкриті як реальні, так і уявні змови. У 1583 р. іспанський посол назавжди залишив Англію.

Найбільш неприйнятним для Іспанії було те, що режим королеви Єлизавети надавав економічну, а потім і пряму військову підтримку голландським повстанцям, що боролися за незалежність країни, яка називалася в ті часи Іспанськими Нідерландами, а в Карибському басейні та Атлантиці англійські капери (підтримувані державою пірати) полювали на судна, що перевозили до метрополії скарби з іспанських колоній. У 1587 р. флот під орудою сера Френсіса Дрейка «обсмалив

бороду» королю Іспанії, знищивши під час знаменитого рейду на порт Кадис понад 24 кораблі Філіпа II. Для Філіпа це стало останньою краплею, тож на початку

КОРОЛЕВА ЄЛИЗАВЕТА I

Народилася 7 вересня 1533 р. в Грінвічі, Англія; донька Генріха VIII та його другої дружини, Анни Болейн.

Зійшла на трон 1588 р. після періодів правління свого зведеного брата-протестанта Едуарда VI (1549–1553 рр.) та зведеної старшої сестри-католички Марії I (1553–1558 рр.). Під час володарювання Єлизавети зміцнилася англіканська церква, посилювалися гоніння на католиків і зросла підтримка голландських повстанців та французьких гугенотів. Зародження професійних театрів сприяло розквіту творчості Шекспіра, а наслідком морських авантур стала поява на американському континенті колонії Вірджинія, названої так на честь «цнотливої» (англійською — Virgin) королеви Єлизавети I. У 1587 р. вона неохоче санкціонувала страту своєї родички Марії, королеви Шотландської, за її участь у змовах, а 1588 р. виголосила натхненну промову перед військом, що виступило на захист Англії від іспанської армади. Так і залишившись незаміжною й бездітною, королева стала останнім монархом із династії Тюдорів, а після її смерті на трон зійшов Яків, син-протестант Марії Стюарт, королеви Шотландії.

Померла 24 березня 1603 р. у Річмондському палаці, Англія.

1588 р. англійські можновладці дізналися, що він планує зібрати величезну армаду суден для вторгнення в Англію.

На той час Англія була особливо вразливою через релігійні війни у Франції, де католики мали перевагу. Наприкінці травня понад сто тридцять іспанських суден з екіпажами, чисельність яких сягала аж 18 тисяч осіб, відпливли під командуванням герцога Медина-Сидонія з Іспанії, аби об'єднатися під Кале із сухопутним військом під началом герцога Пармського. Англійський командувач, лорд Говард Еффінгемський, 28 і 29 липня наказав своїм брандерам (вогнеметним кораблям) здійснити напад на іспанський флот поблизу французького узбережжя, унаслідок чого розпочалася так звана «Битва під Гравліном». Після цього більша частина армади розосередилася, рушила до Північного моря і обігнула Шотландію. Але біля узбережжя Ірландії вона потрапила в сильні шторми, які призвели до загибелі значної частини кораблів, тому лише небагатьом суднам та членам їхніх команд вдалося повернутися до Іспанії. До мирної угоди з Іспанією залишалось ще кілька років, але остання вже ніколи не загрожувала Англії, так потужно демонструючи силу.

Однак 8 серпня англійці ще не могли знати про зменшення небезпеки вторгнення. Того дня Єлизавета прибула до похапцем зорганізованих загонів ополчення в Тілбері, що перебували у гирлі Темзи, де виголосила свою вікопомну промову, аби надихнути військо на захист своєї батьківщини й свого монарха.

Мій люблячий народє!

Ті, хто опікується нашою безпекою, переконували нас остерігатися появи перед озброєними масами через страх підступного нападу; але запевняю вас, що я не бажаю жити без віри у свій вірний і люблячий народ. Нехай тирани бояться, я ж, бачить Господь, завжди довіряла владу і безпеку вірним серцям та добрій волі моїх підданих; і тому я зараз серед вас, як ви бачите, у цей час, призначений не для відпочинку і розваг, сповнена рішучості, у розпалі битви, жити і вмерти серед всіх вас; покласти за мого Господа Бога і мое королівство, і мій народ свою честь і свою кров, навіть обернувшись на прах.

*«Я сама візьму до рук зброю, я сама буду
вашим генералом, суддею й винагороджувачем
за кожен вияв вашої доблесті на полі бою»*

Знаю, що маю тіло слабкої і кволої жінки, натомість я маю мужність і сміливість короля, правителя Англії, і я сповнена зневаги до того, що Парма чи